

LBRIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TEODORESCU, DIMITRIE G.

Basme române / G. Dem Teodorescu. - București :

Rosetti International, 2015

ISBN 978-973-8270-78-7

821.135.1-93-34

Redactare, glosar și reperi biobibliografice: Dana Brăiloiu,

Dragoș Dinulescu

Tehnoredactare: Carmen Dumitrescu

© Grup editorial ROSETTI

Redacție: București, Str. Ion Brezoianu nr. 9, ap. 6, sector 5
cod poștal: 050022

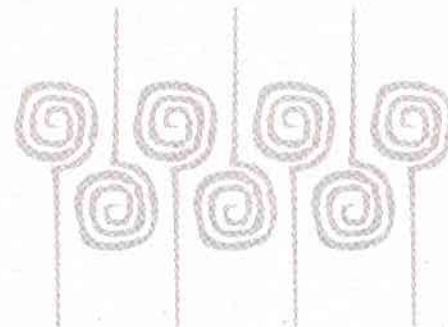
tel./fax: +04 021 314 77 81; 0726 178 175; 0724 305 413

e-mail: distributie@editurarosetti.ro

www.editurarosetti.ro

G. Dem. Teodorescu

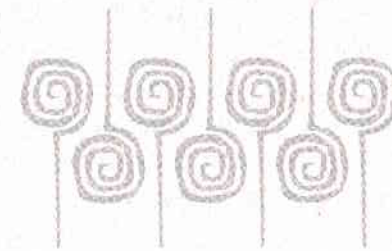

Basme române

R
ROSETTI

Cuprins

Fata din dafin	5
Viteazul cu mâna de aur	15
Țugunea, feciorul mătușii	27
Stăncuța și Mariuța sau Cruce, cruciulița mea!	59
Păpușică licărea	77
Făt-Frumos și fata Crivățului	89
Naramza e frumoasă	110
Planurile hoțului	122
Ion Făt-Frumos	136
Cerbulețul	156
Ursitorile	169
Bine e omul la casa lui!	176
Glosar	181
G. Dem. Teodorescu – repere biobibliografice.....	189

Fata din dafin

*A fost odată
ca niciodată,
când n-ar fi,
nu s-ar povesti!*

A fost odată un împărat, ș-avea un fecior. Și feciorul de împărat, fiind logodit, a plecat la vânătoare, ca să-și vâneze vânatul de nuntă, după legea domnilor ș-a-mpăraților. Și a plecat cu armași, cu ogari, cu corturi, cu bucătar și cu tot felul de slujitori.

Ajungând într-o pădure mare, deteră colo peste o ciută, dincolo peste un râs, mai aștemătu peste un cerb și, tot gonind la fiare sălbatice, se duseră departe, departe:

*cale lungă,
să le-ajungă.*

Așa, tot mergând ei din codru-n codru, ajunseră într-o pajiște minunată, unde văzură numai și numai dafini înverziți.

Plăcu feciorului de împărat locul, și hotărî ca aci să poposească. Deci porunci bucătarului să-nceapă a-i găti de masă, iar dânsul plecă cu slujitorii ca să mai vâneze.

În mijlocul pădurii, erau niște case mari de sticlă, frumoase, frumoase, așa de frumoase, că:

*la soare te puteai uita,
dar la ele ba.*

Casele alea se întorceau după soare și de pretutindeni s-aflau împresurate cu dafini. D-aia le și zicea Dafinul-verde. Înăuntru locuiau trei fete, ca trei zâne măiestre, cu părul lung, cu totul și cu totul de aur. Masa singură li se punea, singură li se rădica, și niciodată piciorul pe pământ nu puseseră. Dar, când sosise feciorul de-mpărat, văzuseră tot ce se petrecuse, și sora mai mare le zise la cele mai mici:

– Cum mi s-a urât în Dafinul-verde și cât aș dori să calc și io pe pământul oamenilor!

– Așijderea și noi! îi răspunseră alea două surori.

Și se plănuiă să iasă una din ele, ca să vadă ce fel de loc și-a ales feciorul de-mpărat și cam ce se petrece p-acolo.

Bucătarul, cum îi poruncise stăpânul, începuse numaidecât să-ngrijească d-ale mâncării. Aprinsese focul, tăiasе vânatul, îl puse să fiarbă și gustase zeama dacă e potrivită. Pe la nămeazi, ajuns de oboseală și îmbătăt de mirosul dafinilor, îl fură somnul și-ncepu să ațipească.

Sora mai mare, după ce se scoborî la poarta caselor de sticlă, se rugă de trei ori:

– *Deschide-te,
Dafin-verde,
să iasă
fată curată,
de soare
nevăzută,
de vânt
nebătută,
pe pământ
neumblată,
de voinic
nesărutată!*

Și Dafinul se deschise, și poarta se-ncuie la loc.

Atunci sora mai mare, abia călcând pe vârful degetelor, s-apropie de cortul feciorului de-mpărat și începu să guste din toate bucatele, iar când fu să plece, luă o mână de sare, presără prin

toate tingirile și făcu bucatele numai potroacă. Apoi se-ntoarse acasă și se rugă de trei ori:

– *Deschide-te,
Dafin-verde,
să intre
fată curată,
de soare
văzută,
de vânt
bătută,
pe pământ
umblată,
de voinic
nesărutată!*

Dafinul se deschise, fata mai mare intră, poarta se-ncuie singură la loc, iar dânsa povesti surorilor tot ce făcuse.

Feciorul de-mpărat se-ntorsesese fometos de la vânătoare și era vesel nevoie-mare că vânase fel de fel de fiare sălbatice. Porunci dar să-i puie masa și-ncepu să mănânce cu poftă nespūsă. Dar, când să guste bucatele, ce să vezi? Că erau sărate potroacă. Chemă deci pe bucătar și unde-ncepu să-l mustre, zicându-i:

– Nemernicule, ce va să zică asta? Că de când te am la curtea tătânu-miu, n-ai mai făcut niciodată bucate așa otrăvit de sărate!

În zadar se văieta bietul bucătar și spunea că nu e de vină, căci stăpânu-su porunci să leapede bucatele și rămase nemâncat și plin de turburare.

A doua zi, dis-de-dimineată, feciorul de-mpărat iarăși plecă la vânătoare și, până să nu plece, chemă pe bucătar și-i zise să bage bine de seamă, ca nu cumva să-i strice bucatele ca-n ziua trecută.

Bucătarul se puse numaidecât pe lucru: frecă tingirile, scoase apă proaspătă, aprinse focul, tăie vânatul și-l puse să fiarbă fără nici un pic de sare, ca să nu mai strice bucatele ca-n ziua trecută.

Când fu pe la nămeazi, ajuns de oboseală și-imbătăt de mirosul dafinilor, se dete după cort, ca să se mai odihnească nițeluș, dar pe dată-l fură somnul.

Sora mijlocie zise atunci surorilor ei:

– Cum mi s-a urât și mie în Dafinul-verde și cât aș dori să calc și io pe pământul oamenilor ca sor'mea mai mare!

– Du-te și tu! îi răspunseră ele.

Și se scoborî din casă, și zise și dânsa ca sor'sa mai mare:

– *Deschide-te,
Dafin-verde,
să iasă
fată curată,
de soare
nevăzută,
de vânt
nebătută,
pe pământ
neumblată,
de voinic
nesărutată!*

Dafinul se deschise și măiastra ieși, iar poarta se-ncuie singură la loc.

Pâș-pâș, se duse și dânsa pân'la cortul feciorului de-mpărat, gustă din toate vasele și, când fu să plece, luă două mâini de sare și presără prin toate bucatele, de le făcu și mai potrocite decât în ziua trecută. Apoi se-ntoarse-ndărăt și zise și ea, ca sor'sa mai mare:

– *Deschide-te,
Dafin-verde,
să intre
fată curată,
de soare
văzută,
de vânt
bătută,
pe pământ
umblată,
de voinic
nesărutată!*

Dafinul se deschise, fata intră înăuntru, poarta se-ncuie singură la loc și ea povesti surorilor tot ce făcuse.

Feciorul de-mpărat, întorcându-se de la vânătoare și mai fometos ca în ziua trecută, dar și mai vesel, c-avusese și mai mult noroc la fiarele sălbatice, porunci să i se puie masa. Dar... când să guste din bucate, ce să vezi? Și mai sărate decât alea dintâi! Chemă pe bucătar, și-l muștră, ba puse să-l și bată; dar ce folos, că rămăsese tot nemâncat și dus pe gânduri.

Nu era lucru curat la mijloc, că bucătarul se văieta și se jura că el nu e de vină, fiindcă nu pusese nici un pic de sare-n bucate.

A treia zi, feciorul de-mpărat se sculă dis-de-dimineată și plecă iarăși la vânătoare, spuind bucătarului că, d-o mai face bucatele tot atât de potroacă, apoi unde-i stau picioarele acolo o să-i stea și capul.

Bucătarul s-apucă de gătit tot ca și pân-atunci, iar când fu la nămeazi și ajunse osteneala și-l îmbătă mirosul dafinilor. Deci se dete după cort, ca să se mai odihnească pân'la vremea mesei, și pe dată îl și fură somnul.

Dar feciorul de-mpărat, ca să afle cine-i tot sară lui bucatele, se furișase de slujitori prin pădure și venise ca să pândească într-un stufiș de lângă cort.

Sora mai mică zise și ea atunci surorilor ei:

– Cum mi s-a urât și mie-n Dafinul-verde și cât aș dori să calc și io pe pământ ca voi!

– Aș! Ce să cauți tu? îi ziseră surorile.

– Ia, să mă-ncerc, să fac și io ce-ați făcut voi!

– Ei haide, du-te și tu!

Se scoborî dar din case și, ajungând la poartă, zise și ea ca și surorile-i mai mari!

– *Deschide-te,
Dafin-verde,
să iasă
fată curată,
de soare
nevăzută,*

nebătută,
pe pământ
neumblată,
de voinic
nesărutată!

Și Dafinul se deschise, iar frumoasa se duse pâș-pâș până la cort. Gustă și ea din bucate și luă un pumn de sare. Dar... când să-l arunce prin tingiri, feciorul de-mpărat ieși-ndată, o luă-n brațe, o sărută și-i zise:

– Aaa! Dumneata mi-ai tot sărat bucatele și m-ai lăsat nemâncat de două zile!

Fata se făcu roșie ca trandafirul și-ncepu să tremure ca varga de necaz și de frică. În zadar feciorul de-mpărat se rugă de dânsa să rămâie cu el, că ea nu vru, ci plângând se-ntoarse la Dafin și zise:

– *Deschide-te,
Dafin-verde,
să intre
fată curată,
de soare
văzută,
de vânt
bătută,
pe pământ
umblată,
de voinic
sărutată!*

Vai! Dafinul nu se mai deschise!

După tânguirii și lacrimi nesfârșite, fu nevoită să se-ntoarcă iarăși la cortul feciorului de-mpărat.

Câte fericiri și câte dezmierdări nu gustară! Și cu ce dor se iubeau unul pe altul!

Dar vremea vremuia răpede, și slujitorii aduseră aminte feciorului de-mpărat că e ziua Sfintei Vineri, când trebuia să plece cu vânatul, că-l așteaptă părinții și logodnica, ca să facă nunta.

Grozav se mâhni feciorul de-mpărat, gândindu-se c-are s-o părăsească; dar... logodna era logodnă, și nu putea să rămâie de rușine. Mult se gândi și se răzgândi ce să facă, ce să dreagă, și la urma urmelor dete peste un plan.

A doua zi, când se-ngâna ziua cu noaptea, feciorul de-mpărat se sculă binișor de lângă dânsa, îi lăsă în brațe o pernă umplută cu tot felul de flori mirositoare, mai ales cu rozmarin și cu calofir, cum îl învățase sfetnicul lui de taină, și porni cu toate gloatele și cu tot vânatul.

Dulce-i era fetei somnul dimineții, și cu perna-n brațe dormi până după revărsatul zorilor.

Când se deșteptă și se văzu singură, plânse cu amar și cu obidă de iubitul-î, care-o lăsase, și – înecându-și lacrămile – cânta, uitându-se la flori:

– *Rozmarine,
calofire,
cum m-ați aromit
și m-ați adormit?
De drag domn
m-ați despărțit!*

Ș-apucă o potecă prin pădure, aci plângând de țî se rupea inima, aci cântând și iarăși cântând singurică:

– *Rozmarine,
calofire,
cum m-ați aromit
și m-ați adormit?
De drag domn
m-ați despărțit!*

Merse, merse și iar merse, și iată că – pe la sfârșitul pădurii – se-ntâlni c-un călugăr bătrân, bătrân, cu barba pân' la genuchi și cu toiagul în mână.

– Bună ziua, moș călugăraș! Dar unde-ai mănecat singur prin pădure?

– Mă duc, tată, la mânăstire, că mâne e Sfânta Duminică.

Și, mai stând de vorbă cu dânsul, nu se putea opri să nu tot jelească și să nu tot cânte:

– *Rozmarine,
calofire,
cum m-ați aromit
și m-ați adormit?
De drag domn
m-ați despărțit!*

Călugărul o-ntrebă de ce plânge și de ce cântă astfel. Și ea atunci îi povesti toate câte se-ntâmplaseră și-l rugă să-i dea ei hainele lui ale negre și trențaroase în schimbul veștmintelor de aur de pe dânsa. Bătrânul nu vrea nicidecum să le primească, că hainele ei erau cu totul și cu totul de aur; însă, înduplecat de rugăciunile ei, îi dete rasa, potcapiul și toiagul, și se despărțiră luându-și ziua bună.

După ce se-mbracă cu rasa călugărească și-și puse potcapiul până peste sprâncene, se bolboji bine la față și, cu toiagul în mână, merse, merse, și iar merse până aproape de curtea-mpărătească. Simțea ea că parc-o trăgea ața.

În deal era nuntă mare cu surle și cu tobe, și hori întinse, și chiote, și veselie, ca la o nuntă-mpărătească.

Călugărașul se opri-n vale, la o fântână cu apă limpede, ca să se odihnească de drum și, sub un paltin, să se adăpostească de arșița soarelui.

Feciorul de-mpărat, cuprins de neastâmpăr, că – văz Doamne, și pe el parcă-l trăgea ața! – se plimba pretutindeni printre jucători, uitându-se mereu spre partea unde fusese la vânătoare. Și, când zări pe călugăraș viind din partea locului și poposind la fântâna cu apă limpede, păși spre dânsul ca să-l ispitească despre ce văzuse și despre ce auzise-n cale.

– Ce să văz, fiule? N-am văzut nimic..., dar... m-am întâlnit cu o fată mare, tânără și frumoasă, cu părul pân' la glezne, cu totul și cu totul de aur...

– Și ce făcea, moș călugăraș, ce făcea?

– Ce să facă, fiule? Iaca, plângea cu amar, și pribegea singură, cu fața zgâriată de ramurile copacilor, plină de praf și oropsită...

– Și ce zicea, moș călugăraș, ce zicea?

– Ce să zică, fiule? Iaca, nu zicea nimic, ci rătăcea pierdută prin crânguri, și ofta, și cânta, cânta ...

– Dar ce cânta, moș călugăraș, ce cânta?

– Ce să cânte, fiule? Iaca, cam așa cânta:

*Rozmarine,
calofire,
cum m-ați aromit
și m-ați adormit?
De drag domn
m-ați despărțit!*

– Hiii, dar frumos mai povestești, moș călugăraș! Ci ia mai spune, ia mai spune! Ce mai zicea?

– Ce să mai spui, fiule? Nu mai zicea nimic, ci singură, și cu ochii la pământ, și oftând din adâncul inimii, rătăcea printre copaci ca o altă fiară...

– Dar ai cam obosit, moș călugăraș. Ia aide cu mine la-mpărăție, că e nuntă mare, să te ospătez. Ți-o fi foame și ți-o fi greu de arșița soarelui.

Feciorul de-mpărat ajută unchiașul să pășească și, încet-încet, îl duse până la hori, și până la veseli, și până la nunta-mpărătească, și nu se-ndura să-l mai lase de lângă dânsul.

Când veni vremea cununiei, feciorul de-mpărat stărui ca moș călugăraș să șază cu dânsul în teleguță, că altfel nu merge la biserică.

Tatăl și muma miresei se minunară d-ase-menea-ntâmplare, dar feciorul de-mpărat nu vrea nici mort-tăiat să plece făr' de moș călugăraș.

I se făcu pe voie, că nu degeaba era el mire!

Când se isprăvi cununia, se-ntoarseră toți acasă, după obiceiul nunților; iar când fu la masă, să mănânce mirele și mireasa dintr-un ou, feciorul de-mpărat nu vrea să-ntingă, până n-o mai cânta un cântecel moș călugăraș.